КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159.9

***А. Левченко**, аспірант ад'юнктури (ORCID 0009-0008-6465-6398)*
Національний університет цивільного захисту України

ПСИХОЛОГІЧНІ І СОЦІАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОЯВУ ЗАЗДРОСТІ У СПОРТСМЕНІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Актуальність дослідження проблеми впливу заздрості на ефективність спортивної діяльності зумовлена тим, що тренери, спортивні психологи та самі спортсмени мають потребу в розумінні механізмів виникнення цього феномену та її наслідків для міжособистісних стосунків і командної взаємодії. Рівень заздрості та її прояви можуть варіюватися залежно від індивідуальних психологічних характеристик спортсменів, типу спорту (командного чи індивідуального) та соціального середовища, в якому вони функціонують. Особливо важливо враховувати відмінності між спортсменами-професіоналами та аматорами, оскільки ці групи можуть по-різному сприймати успіхи та невдачі.

Проблема заздрості також полягає у її здатності підривати командну згуртованість та довіру між спортсменами. Неправильно керовані заздрісні почуття можуть спровокувати конфлікти, підвищити рівень тривожності та напруги в колективі. У таких умовах завданням тренера і спортивного психолога стає не лише розвиток фізичних і технічних навичок, а й підтримка психологічної рівноваги всередині команди. Знання соціально-психологічних детермінантів заздрості дозволить розробити ефективні стратегії для попередження негативних наслідків та оптимізації емоційного клімату в команді.

В результаті проведеного теоретичного аналізу доведено, що заздрість у спорті має складну природу, яка формується під впливом як психологічних, так і соціальних факторів. Психологічними детермінантами формування заздрості у спорстменів виступають самооцінка, тривожність і тип мотивації, соціальними – роль тренера, соціальний статус у команді і вид спорту.

Отримані результати свідчать, що заздрість може суттєво впливати на продуктивність і командну взаємодію в спорті. Конструктивна заздрість може підвищити мотивацію спортсмена, стимулюючи його прагнення до покращення власних результатів. Спортсмени, які використовують заздрість як джерело натхнення, часто досягають вищих показників. Деструктивна заздрість підриває командну згуртованість і може стати причиною конфліктів між спортсменами. Вона також може призвести до емоційного вигорання та зниження мотивації, що негативно впливає на спортивні результати.

Дослідження продемонструвало, що заздрість у спортсменів залежить від соціальних і психологічних чинників. Нерівномірний розподіл уваги тренера та низький соціальний статус підвищують рівень заздрості, особливо у командних видах спорту. Висока самооцінка та внутрішня мотивація допомагають знижувати інтенсивність цієї емоції та сприяють ефективній взаємодії в команді.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку спеціалізованих тренінгів для тренерів і спортсменів для управління емоційними станами.

Ключові слова: заздрість, спортивна діяльність, самооцінка, мотивація, соціальні детермінанти.

Вступ. Заздрість є однією з найдавніших і найскладніших людських емоцій, яка часто викликає суперечливі реакції та має як деструктивний, так і конструктивний потенціал. У сфері спорту, де домінують дух суперництва, амбіції та прагнення до високих результатів, заздрість набуває особливого значення. У спортсменів вона може виступати як мотивуючим чинником для самовдосконалення та досягнення вищих результатів, так і руйнівною емоцією, що призводить до конфліктів у команді, емоційного вигорання або зниження спортивної ефективності.

Змагальний характер спорту стимулює порівняння між спортсменами не лише за результатами змагань, а й за такими факторами, як увага тренера, рівень популярності, статус у команді та особисті досягнення. При цьому виникає ризик, що такі порівняння можуть активувати заздрісні почуття, особливо коли успіх інших сприймається як особиста невдача. У командних видах спорту важливо розуміти, як емоційний клімат та взаємини між спортсменами можуть впливати на групову динаміку та результативність [14].

Роль заздрості у психології спортсмена є надзвичайно важливою з огляду на те, що спортсмени часто опиняються під тиском очікувань з боку тренерів, вболівальників та спонсорів. Водночас спортивна діяльність має емоційний компонент, який потребує ретельного управління. Коли заздрість використовується конструктивно, вона може перетворитися на стимул до розвитку. Однак за відсутності належної регуляції заздрість може стати причиною негативних наслідків: зниження мотивації, емоційного виснаження, зменшення згуртованості команди.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що тренери, спортивні психологи та самі спортсмени мають потребу в розумінні механізмів виникнення заздрості та її наслідків для міжособистісних стосунків і командної взаємодії. Рівень заздрості та її прояви можуть варіюватися залежно від індивідуальних психологічних характеристик спортсменів, типу спорту (командного чи індивідуального) та соціального середовища, в якому вони функціонують. Особливо важливо враховувати відмінності між спортсменами-професіоналами та аматорами, оскільки ці групи можуть по-різному сприймати успіхи та невдачі [3].

Проблема заздрості також полягає у її здатності підривати командну згуртованість та довіру між спортсменами. Неправильно керовані заздрісні почуття можуть спровокувати конфлікти, підвищити рівень тривожності та напруги в колективі. У таких умовах завданням тренера і спортивного психолога стає не лише розвиток фізичних і технічних навичок, а й підтримка психологічної рівноваги всередині команди. Знання соціально-психологічних детермінантів заздрості дозволить розробити ефективні стратегії для попередження негативних наслідків та оптимізації емоційного клімату в команді.

Аналіз існуючих досліджень і публікацій. Заздрість у спортивному середовищі є предметом вивчення різних напрямків психології та соціології як в Україні, так і закордоном. Так основою для розуміння того, як люди оцінюють

© Андрій Левченко

власні досягнення через соціальні порівняння, стали роботи Л. Фестінгера [8]. Він стверджував, що прагнення досягти відповідності з іншими є важливим мотиватором поведінки, особливо в умовах змагання.

Цей принцип підтверджується дослідженнями в спортивній сфері [18], де спортсмен постійно порівнює себе з однолітками, колегами по команді або конкурентами, що провокує виникнення як позитивних, так і негативних емоцій, зокрема заздрості.

У більш пізніх роботах Гоффмана та Гоулмана [11] підкреслюється, що спортсмени часто вважають успіхи інших відображенням власної неспро-можності, що активує деструктивну заздрість. Зокрема, у ситуаціях, коли успіх суперника є очевидним і публічним, відбувається підсилення емоційних реакцій. Це свідчить про важливість контролю за емоціями у процесі спортивної підготовки.

Згідно з дослідженнями Van de Ven et al. [15; 16], заздрість може мати конструктивний вплив, якщо спортсмен спрямовує емоцію на досягнення власних цілей. У цьому контексті конструктивна заздрість виступає як стимул для самовдосконалення. Наприклад, спортсмени, які заздрять технічним навичкам суперників, частіше проявляють вищу мотивацію на тренуваннях.

Інші науковці [7] звертають увагу на те, що у спортсменів із сильною внутрішньою мотивацією заздрість рідше набуває деструктивного характеру. Вони використовують цю емоцію як можливість для вдосконалення власної підготовки. Водночас спортсмени, які орієнтуються на зовнішні винагороди (престиж, визнання), більш схильні до деструктивної заздрості.

Smith R. H. [13] досліджував стратегії емоційної регуляції і виявили, що спортсмени, які здатні ефективно контролювати свої емоції, менш схильні до деструктивної заздрості. Вони здатні розпізнавати заздрість на ранніх етапах і спрямовувати її в конструктивне русло. Це дослідження підтверджує важливість роботи спортивних психологів з емоційною регуляцією спортсменів для запобігання конфліктам у команді.

Дослідження Woodman et al. [17] також показали, що високий рівень емоційного інтелекту знижує ризик виникнення міжособистісних кон-фліктів через заздрість у спортивних командах. Емоційний інтелект дозволяє спортсменам краще розуміти емоції як власні, так і товаришів по команді, що сприяє покращенню взаємодії.

Вітчизняні дослідники приді-ляють більше уваги впливу емоцій на особистісний розвиток спортсменів, динаміці міжособисті-сних відносин у командах та управління емоціями для досягнення спортивних цілей.

Так науковці І. М. Бочарова та Л. М. Карамушка [1; 5] досліджували роль емоцій у формуванні мотиваційної поведінки спортсменів. Їхні роботи підкреслюють важливість регуляції негативних емоцій, зокрема заздрості, для збереження високої мотивації та емоційного балансу.

І. М. Бочарова [5] зазначає, що спортсмени, які заздрять успіхам колег, часто демонструють зниження самооцінки та емоційної стабільності,

DOI 10.52363/dcpp-2024.2.6

що може призвести до погіршення спортивних результатів. Для запобігання таким наслідкам рекомендується впроваджувати психокорекційні програми та тренування для розвитку емоційного інтелекту.

Л. М. Карамушка [1] у своїх дослідженнях підкреслює важливість роботи спортивних психологів із формуванням у спортсменів адаптивних моделей поведінки під час міжособистісної конкуренції. Вона вказує, що своєчасна інтервенція психологів здатна допомогти спортсменам спрямувати заздрість у конструктивне русло, перетворюючи її на стимул для розвитку.

Ю. В. Жданова [6] досліджувала роль міжособистісних відносин у командних видах спорту та визначила, що заздрість виникає частіше в командах із нерівномірним розподілом ресурсів та уваги тренера. У таких випадках спортсмени, які вважають себе недооціненими, схильні до розвитку деструктивної заздрості, що може призводити до конфліктів та зниження командної ефективності. Ю. В. Жданова рекомендує тренерам забезпечувати прозорий і справедливий розподіл уваги та винагород, що знижує рівень соціальної напруги [6].

Інше дослідження, проведене В. П. Платоновим [4], стосується розвитку лідерства в спортивних командах і його впливу на заздрість. Автор підкреслює, що лідери команди часто стають об'єктом заздрості з боку інших членів команди. Для запобігання конфліктам рекомендується впроваджувати заходи з розвитку командної згуртованості та проводити тренінги на зміцнення взаємної підтримки серед спортсменів.

Л. О. Базилевич [5] аналізувала вплив зовнішньої та внутрішньої мотивації на емоційні реакції спортсменів, зокрема на заздрість. Її дослідження показали, що спортсмени з переважно зовнішньою мотивацією (наприклад, ті, хто орієнтований на матеріальні винагороди чи визнання) частіше переживають деструктивну заздрість, особливо якщо їхні колеги досягають більших успіхів. Натомість спортсмени з внутрішньою мотивацією здатні використовувати заздрість для самовдосконалення.

У роботах Л. О. Базилевич [5] також акцентується на важливості виховання внутрішньої мотивації через впровадження індивідуальних цілей та постійний моніторинг прогресу кожного спортсмена. Це допомагає зменшити залежність від порівнянь із товаришами по команді та сприяє розвитку позитивної конкурентної атмосфери.

Дослідження Г. В. Католік [2] виявили, що гендерні відмінності також відіграють роль у прояві заздрості. Чоловіки-спортсмени частіше виражають заздрість у вигляді відкритої конкуренції, тоді як жінки-спортсменки схильні до прихованих форм емоційних реакцій, таких як соціальна ізоляція чи пасивно-агресивна поведінка. Г. В. Католік рекомендує враховувати ці відмінності при розробці програм емоційної регуляції та підтримки психологічного здоров'я спортсменів [2].

Різні дослідження виявили, що тип спорту має значення для проявів заздрості. У командних видах спорту (наприклад, футболі або баскетболі) заздрість частіше проявляється у вигляді внутрішніх конфліктів через порівняння між членами команди [9]. У таких умовах важливо розвивати

© Андрій Левченко

командну згуртованість, щоб знизити негативний вплив емоцій.

Водночас в індивідуальних видах спорту (таких як легка атлетика чи теніс) заздрість спрямована переважно на зовнішніх конкурентів. Спортсмени, які тренуються індивідуально, менш схильні до міжособистісних конфліктів, проте часто зазнають внутрішнього тиску від власних очікувань та порівнянь із суперниками на змаганнях [10].

В результаті проведеного теоретичного аналізу можемо дійти висновку про складну природу заздрості у спорті, яка формується під впливом як психологічних, так і соціальних факторів. Психологічними детермінантами формування заздрості у спорстменів виступають самооцінка, тривожність і тип мотивації, соціальними – роль тренера, соціальний статус у команді і вид спорту.

Мета дослідження: виявити кількісні та якісні соціально-психологічні детермінанти заздрості у спортсменів та дослідити її вплив на продуктивність і командну взаємодію.

Результати. Дослідження проведено серед спортсменів різних видів спорту (командні та індивідуальні дисципліни). Вибірка включала 100 осіб: 50 професійних спортсменів і 50 аматорів віком від 18 до 30 років.

Для оцінки рівня заздрості було використано опитувальник заздрості Бенчмарка (версія адаптована для спортивної психології). За допомогою шкали самооцінки Розенберга визначався рівень самооцінки спортсменів через поточні відчуття опитуваного, а опитувальник мотиваційних джерел Д. Барбуто та С. Р. Сколк використовувуся для визначення домінуючого виду мотивації. Окрім цього, проведено напівструктуровані інтерв'ю з тренерами та спортсменами для глибшого аналізу соціальних чинників.

Опитування проводилося анонімно під час тренувальних зборів. Використовувалися методи кореляційного аналізу для виявлення взаємозв'язку між змінними (самооцінка, мотивація, підтримка тренера, заздрість).

Аналіз отриманих даних показав, що професійні спортсмени частіше відчувають заздрість через високий рівень конкуренції. Аматори демонстрували нижчий рівень заздрості, але частіше заздрісні почуття виникали через успіхи партнерів у команді. Професіонали мали середній рівень заздрості 3,8 бала з 5 можливих, аматори — 2,9 бала. Це свідчить про те, що високі ставки у професійному спорті провокують інтенсивніші емоції порівняння.

Дослідження показують, що спортсмени з низькою самооцінкою частіше відчувають деструктивну заздрість, тоді як висока самооцінка виконує роль буфера, який знижує негативні емоції [12]. Спортсмени з адекватною самооцінкою частіше фокусуються на власному прогресі, а не на порівнянні з іншими. Це підтверджують і наші дослідження: учасники з високою самооцінкою рідше демонстрували ознаки заздрості.

Кореляційний аналіз виявив негативний зв'язок між самооцінкою та заздрістю ($r = -0,65$). Спортсмени з високою самооцінкою рідше відчували заздрість до успіхів інших.

DOI 10.52363/dcpp-2024.2.6

У спортсменів із внутрішньою мотивацією середній рівень заздрості склав 2,4 бала. Спортсмени з зовнішньою мотивацією (наприклад, орієнтація на нагороди) продемонстрували вищий рівень заздрості – 3,9 бала. Зовнішня мотивація корелювала з вищими показниками заздрості, тоді як внутрішня мотивація – зі зниженим рівнем заздрості.

Внутрішньо мотивовані спортсмени менше піддаються впливу заздрості, оскільки їхні дії спрямовані на особистий розвиток, а не на зовнішні винагороди. Навпаки, спортсмени з переважно зовнішньою мотивацією (нагороди, соціальне визнання) частіше переживають заздрість у ситуаціях, коли інші досягають успіху.

Отримані результати підтверджують, що заздрість у спортивному середовищі зумовлена частими порівняннями з іншими спортсменами. Особливо це стосується командних видів спорту, де особисті та командні успіхи є взаємозалежними.

У командних видах спорту (баскетбол, футбол) рівень заздрості був вищим (3,6 бала), ніж в індивідуальних (2,8 бала). Це пояснюється частішими порівняннями з товаришами по команді.

Спортсмени з низьким статусом у команді мали середній рівень заздрості 4,2 бала, тоді як лідери команди – 2,7 бала. Лідери та популярні спортсмени частіше стають об'єктом заздрості з боку менш успішних або молодших учасників. У таких випадках важливо розвивати командну згуртованість та формувати довіру між членами колективу.

Тренери відіграють важливу роль у формуванні емоційного клімату в команді. Нерівномірний розподіл уваги або виділення «улюбленців» може посилити заздрість серед інших членів команди. 70% опитаних спортсменів вказали, що відчувають заздрість, коли тренер надає перевагу іншим гравцям. Такі результати підтверджують, що нерівномірний розподіл уваги тренера підсилює деструктивну заздрість. Важливо, щоб тренер забезпечував рівний доступ до підтримки для всіх членів команди.

Отримані результати свідчать, що заздрість може суттєво впливати на продуктивність і командну взаємодію в спорті. Конструктивна заздрість може підвищити мотивацію спортсмена, стимулюючи його прагнення до покращення власних результатів. Спортсмени, які використовують заздрість як джерело натхнення, часто досягають вищих показників. Деструктивна заздрість підриває командну згуртованість і може стати причиною конфліктів між спортсменами. Вона також може призвести до емоційного вигорання та зниження мотивації, що негативно впливає на спортивні результати.

Висновки. Дослідження продемонструвало, що заздрість у спортсменів залежить від соціальних і психологічних чинників. Нерівномірний розподіл уваги тренера та низький соціальний статус підвищують рівень заздрості, особливо у командних видах спорту. Висока самооцінка та внутрішня мотивація допомагають знижувати інтенсивність цієї емоції та сприяють ефективній взаємодії в команді.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку спеціалізованих тренінгів для тренерів і спортсменів для управління емоційними станами.

© Андрій Левченко

Література

1. Карамушка Л. М., Снігур Ю. С. Копінг-стратегії: сутність, підходи до класифікації, значення для психо-логічного здоров'я особистості та організації // Актуальні проблеми психології. – 2019. - Т. І. Вип. 55. - С. 23–29.

2. Католик Г. В., Мілорадова Н. Е. Заздрість та комунікативна толерантність студентів: гендерний аспект // Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). - № 14(32). – 2023. - С. 687-698.

3. Левченко А. Особливості прояву заздрості у спортсменів з різним рівнем майстерності // Проблеми екстремальної та кризової психології. - 2023. - № 2(6). – С. 104-112.

4. Романовський О. Г., Гура Т. В., Книш А. Є., Бондаренко В. В. Теорія і практика формування лідера / О. Г. Романовський, Т. В. Гура, А. Є. Книш, В. В. Бондаренко // Навчальний посібник – Харків – 2017. – С.100.

5. Семенович С., Давидюк І. Мотивація у спорті: дослідження сучасного освітнього ландшафту // Вища освіта України, 2023. - № 4(2023). – С. 12-14.

6. Теорія та методика фізичного виховання: підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту у 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. Киев: Олимпийская литература, 2017. - Т. 2. - 448 с.

7. Feather N. T., Sherman R. Envy, resentment, Schadenfreude, and sympathy: Reactions to deserved and underserved achievement and subsequent failure. Personality and Social Psychology Bulletin. – 2002. - 28(7). – P. 953–961.

8. Festinger L. A Theory of Social Comparison Processes. Human Relations, 1954. -7(2). – P. 117-140.

9. Martin L., Kyle F. Paradis K., Eys M., Evans B. Department of Kinesiology and Physica. Cohesion in Sport: New Directions for Practitioners. Journal of Sport Psychology in Action . - March 2013. - 4(1). – P.14-25.

10. Nicholls A. R., Levy A. R., Carson F., Thompson M. A., Perry J. L. The applicability of self-regulation theories in sport: goal adjustment capacities, stress appraisals, coping, and well-being among athletes. Psychol. Sport Exerc. – 2016. – 27. – P. 47–55.

11. Roberts G. C., Treasure D. C. Advances in Motivation in Sport and Exercise. Human Kinetics. – 2012. - 6 (1). – P.45-52.

12. Rosenberg M. (1965). Society and the Adolescent Self-Image. Princeton University Press. – 1965. – N 15. – P. 67-74.

13. Smith R. H. Envy: Theory and Research. Oxford University Press. - 2008. – 8 (45). -P. 24-28.

14. Tomich, L., Levchenko, A., Girchenko, O., Sikorska, L., Nazarov O., & Perelygina, L. Psychological Counseling as a Means of Developing the Athlete's Personality. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 2023. - 14(1), - P. 647-661.

15. Van de Ven N, Zeelenberg M, Pieters R. Leveling up and down: the experiences of benign and malicious envy. Emotion. – 2009. - Jun; 9(3). – P. 419-29.

16. Van de Ven N. Envy and its consequences: Why it is useful to distinguish between benign and malicious envy. Social and Personality Psychology Compass, 2016. – 10. - P. 337-349.

17. Woodman T., Zourbanos N., Hardy L., Beattie S., McQuillan A. Do performance strategies moderate the relationship between personality and training behaviors? An exploratory study. Journal of Applied Sport Psychology, 2010. – 22. – P. 183-197.

18. Woods R. Social Issues in sport. Champaign: Human Kinetics, University of South Florida, Tampa, - 2007. -384 p.

A. Levchenko, *graduate student*
National University of Civil Protection of Ukraine

PSYCHOLOGICAL AND SOCIAL DETERMINANTS OF THE MANIFESTATION OF ENVY IN ATHLETES WITH DIFFERENT LEVELS OF PROFESSIONALISM

The relevance of the study of the problem of the influence of envy on the efficiency of an athlete is due to the fact that coaches, sports psychologists and the athletes themselves are fully aware of the mechanisms of the occurrence of this phenomenon and its consequences for interpersonal and team interaction. The level of envy and its manifestations may vary depending on the individual psychological characteristics of the athletes, the type of sport (team or individual) and the social environment in which they function. It is especially important to consider the differences between professional athletes and amateurs, as those groups who may perceive success and failure differently.

The problem with envy also lies in its ability to undermine a strong bond of trust between athletes. Incorrectly managed envious feelings can provoke conflicts, cause anxiety and tension in the team. In such conditions, the task of the coach and sports psychologist becomes not only the development of technical skills, but also the maintenance of psychological balance within the teams. Knowledge of the socio-psychological determinants of envy will allow the development of a strategy to prevent negative consequences and optimize emotional support for the team.

As a result of the conducted theoretical analysis, it was proved that envy is of a controversial nature, which is formed under the influence of both psychological and social factors. Self-esteem, anxiety and different types of motivation are psychological determinants of the formation of envy in sportsmen. As for social factors, it is usually the role of the coach, athlete’s social status in the team and a type of sport he or she does.

The obtained results indicate that envy can significantly affect team interaction in sports. Constructive envy can increase the athlete's motivation, stimulating him to improve his own results. Athletes who use envy as a source of inspiration are often overachieving. Destructive jealousy undermines team cohesion and can become a bone of contention between athletes. It can also lead to emotional burnout and reduced motivation, which affects athletic performance.

The study demonstrated that envy in athletes depends on a number of socio-psychological factors. Unequal distribution of the coach's attention and low social status are the root causes of envy, especially in team sports. High self-esteem and internal motivation help reduce intense emotions and promote effective team interaction.

Further research can be aimed at developing the specialization of coaches and athletes to manage emotional states.

Keywords: envy, sports activity, self-esteem, motivation, social determinants.

References

1. Karamushka, L. M., & Snihur, Y. S. (2019). Kopinh-stratehii:

© Андрій Левченко

sutnist, pidkhody do klasyfikatsii, znachennia dlia psykholohichnoho zdorovia osobystosti ta orhanizatsii [Coping strategies: Essence, classification approaches, and importance for psychological health of personality and organization]. Aktualni problemy psykholohii – Current Problems of Psychology, I(55), 23–29 [in Ukrainian].

2. Katolyk, H. V., & Miloradova, N. E. (2023). Zazdrist ta komunikatyvna tolerantnist studentiv: hendernyi aspekt [Envy and communicative tolerance among students: Gender aspect]. Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and Innovations in Science (Series "Pedagogy", Series "Psychology", Series "Medicine"), 14(32), 687–698 [in Ukrainian].

3. Levchenko, A. (2023). Osoblyvosti proiavu zazdristi u sportsmeniv z riznym rivnem maisternosti [Features of envy manifestation in athletes with different skill levels]. Problemy ekstremalnoi ta kryzovoi psykholohii – Problems of Extreme and Crisis Psychology, 2(6), 104–112 [in Ukrainian].

4. Romanovskyi, O. H., Hura, T. V., Knysh, A. Ye., & Bondarenko, V. V. (2017). Teoriia i praktyka formuvannia lidera – Theory and Practice of Leader Formation. Kharkiv [in Ukrainian].

5. Semenovych, S., & Davydiuk, I. (2023). Motyvatsiia u sporti: doslidzhennia suchasnoho osvitnoho landshaftu [Motivation in sports: A study of the modern educational landscape]. Vyshcha osvita Ukrainy – Higher Education of Ukraine, 4(2023), 12–14 [in Ukrainian].

6. Krutsevych, T. Yu. (Ed.). (2017). Teoriia ta metodyka fizychnoho vykhovannia: Pidruchnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv fizychnoho vykhovannia i sportu – Theory and Methodology of Physical Education: Textbook for Students of Higher Education Institutions in Physical Education and Sports (Vol. 2). Kyiv: Olimpijska Literatura [in Ukrainian].

7. Feather, N. T., & Sherman, R. (2002). Envy, resentment, Schadenfreude, and sympathy: Reactions to deserved and undeserved achievement and subsequent failure. Personality and Social Psychology Bulletin, 28(7), 953–961 [in English].

8. Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. Human Relations, 7(2), 117–140 [in English].

9. Martin, L., Kyle, F., Paradis, K., Eys, M., & Evans, B. (2013). Cohesion in sport: New directions for practitioners. Journal of Sport Psychology in Action, 4(1), 14–25 [in English].

10. Nicholls, A. R., Levy, A. R., Carson, F., Thompson, M. A., & Perry, J. L. (2016). The applicability of self-regulation theories in sport: Goal adjustment capacities, stress appraisals, coping, and well-being among athletes. Psychology of Sport and Exercise, 27, 47–55 [in English].

11. Roberts, G. C., & Treasure, D. C. (2012). Advances in motivation in sport and exercise. Human Kinetics, 6(1), 45–52 [in English].

12. Rosenberg, M. (1965). Society and the Adolescent Self-Image. Princeton University Press, 15, 67–74.

13. Smith, R. H. (2008). Envy: Theory and Research. Oxford University Press, 8(45), 24–28 [in English].

14. Tomich, L., Levchenko, A., Girchenko, O., Sikorska, L., Nazarov, O., & Perelygina, L. (2023). Psychological counseling as a means of developing the athlete’s personality.

BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 14(1), 647–661 [in English].

15. Van de Ven, N., Zeelenberg, M., & Pieters, R. (2009). Leveling up and down: The experiences of benign and malicious envy. Emotion, 9(3), 419–429 [in English].

16. Van de Ven, N. (2016). Envy and its consequences: Why it is useful to distinguish between benign and malicious envy. Social and Personality Psychology Compass, 10, 337–349 [in English].

17. Woodman, T., Zourbanos, N., Hardy, L., Beattie, S., & McQuillan, A. (2010). Do performance strategies moderate the relationship between personality and training behaviors? An exploratory study. Journal of Applied Sport Psychology, 22, 183–197 [in English].

18. Woods, R. (2007). Social Issues in Sport. Champaign: Human Kinetics, University of South Florida, Tampa, 384 p. [in English].

.

Надійшла до редколегії: 11.10.2024
Прийнята до друку: 26.10.2024

© Андрій Левченко